

ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆಯ ಸಿದ್ಧಿ ಕಂಡವರಿರಬಹುದು; ಅಭಿನಯದಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆ ಸಾಧಿಸಿದವರಿರಬಹುದು. ಸಂಗೀತ ಹಾಗೂ ಅಭಿನಯ ಎರಡರಲ್ಲೂ ಸಾಧನೆಯ ಶಿಖರವೇರಿದ ಸುಭದ್ರಮ್ಮ ಮನ್ನೂರು ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಅಪ್ರತಿಮ ಕಲಾವಿದೆ. ಅಸ್ಥಲಿತ ಮಾತುಗಾರಿಕೆ, ಅಮೋಘ ಅಭಿನಯ, ಸುಮಧುರ ಕಂಠದ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರೇ ಸುಭದ್ರಮ್ಮ ಮನ್ನೂರು. ಅಂತೆಯೇ ಅವರು ಗಾನಕೋಗಿಲೆಯೂ ಹೌದು, ಅಭಿನೇತ್ರಿಯೂ ಹೌದು. 81 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ಸುಭದ್ರಮ್ಮ ಮನ್ನೂರು ಏಳು ದಶಕಗಳ ಕಾಲ ನಿರಂತರವಾಗಿ ವೃತ್ತಿ ನಟಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನೇ ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಬಳ್ಳಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತ ಮನಃಪಾಠ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಭಾಗ್ಯಮ್ಮ - ಮೆಕಾನಿಕ್ ಜ್ಞಾನಾಪತಿ ದಂಪತಿಗೆ 1939 ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಸುಭದ್ರ ತನ್ನ ಹನ್ನೊಂದನೇ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬಳ್ಳಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಂಪ್ ಮಾಡಿದ್ದ 'ಶ್ರೀ ಸುಮಂಗಲಿ ನಾಟ್ಯಸಂಘ' ಕಂಪನಿ ಸೇರಿ ಬಾಲನಟಿಯಾಗಿ ಬಣ್ಣ ಹಚ್ಚಿದರು. ಅಭಿನಯ, ಹಾಡುಗಾರಿಕೆ ಒಟ್ಟೊಟ್ಟಿಗೆ ಕಲಿಯುತ್ತ 'ಹಾಡು ನಟಿ'ಯಾದರು. ನಾಟಕ ಕಂಪನಿ ಕರ್ನಾಟಕಾಂಧ್ರದ ಹಲವು ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ವರ್ಷ ಕ್ಯಾಂಪ್ ಮುಂದುವರಿಸಿತು. ಅದೇ ಕಂಪನಿಯ ಹಿರಿಯ ನಟರಾಗಿದ್ದ ಲಿಂಗರಾಜ ಮನ್ನೂರು-ಸುಭದ್ರ (ಲಿಂಗರಾಜ ಅವರು ಸಂಗೀತ ಲೋಕದ ದಂತಕೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಮನ್ನೂರು ಅವರ ಸಂಬಂಧಿ) ಮದ್ಯೆ ಪ್ರೇಮ ಅಂಕುರಿಸಿ 1952ರಲ್ಲಿ ಅವರ ವಿವಾಹವಾಯಿತು. ಸುಭದ್ರ ಅಲ್ಲಿಂದ ಸುಭದ್ರ ಮನ್ನೂರು ಆದರು. ಮುಂದಿನ 17 ವರ್ಷ ಕಾಲ ಸುಭದ್ರ-ಮನ್ನೂರು ದಂಪತಿ ಏಣಿಗಿ ಬಾಳಪ್ಪನವರ 'ಕಲಾವೈಭವ ನಾಟ್ಯಸಂಘ', 'ಮಾಸ್ಟರ್ ಹಿರಣ್ಣಯ್ಯ ಮಿತ್ರಮಂಡಳಿ' ಹಾಗೂ ಮಾಚ ಮತ್ತು ಹನುಮಂತರ ಬೆನಕಟ್ಟಿ ನಾಟಕ ಕಂಪನಿಗಳಲ್ಲಿ ನಟನಟಿಯರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು.

ಹವ್ಯಾಸಿಯ ಅಗ್ರಗಣ್ಯ ವೃತ್ತಿ ನಟಿ

ನಾಟಕ ಕಂಪನಿ ಜೀವನ ಸಾಕೆನಿಸಿ ದಂಪತಿ 1966ರಲ್ಲಿ ಬಳ್ಳಾರಿಗೆ ವಾಪಸ್ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದರು. ಲಿಂಗರಾಜ ಅವರ ವಯಸ್ಸು ಐವತ್ತು ಮೀರಿತ್ತು. ಸುಭದ್ರಮ್ಮಗೆ 27 ರ ಹರಯ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಿನದು ಲಿಂಗರಾಜ ಅವರಿಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತ ಜೀವನ. ಸುಭದ್ರಮ್ಮನಿಗೆ ಬಿಡುವಿಲ್ಲದ ರಂಗಪಯಣ. ನಾಟಕ ಕಂಪನಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿನಯ, ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಯ ಹಲವು ಪಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಕಲಿತು ಹೊರಬಂದಿದ್ದ ಸುಭದ್ರಮ್ಮಗೆ ಕಲಿತದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೊಡ್ಡುವ ಅವಕಾಶ ಅಂದ್ರದ ಗಡಿ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತ ಲಭಿಸಿತು. ಮುಂದಿನ ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಪಟ್ಟಣವೂ ಸೇರಿದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಹವ್ಯಾಸಿ ರಂಗಭೂಮಿ ವೃತ್ತಿ ನಟಿಯರ ಪೈಕಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯರೆನಿಸಿದರು. ಅದು ಅರ್ಧ ಶತಮಾನದ ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಚರಿತ್ರೆ.

ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳ ಕುಂತಿ, ಗಾಂಧಾರಿ, ದ್ರೌಪದಿ, ಉತ್ತರ, ಸೀತೆ, ಮಂಡೋದರಿ, ಮಲ್ಲಮ್ಮ, ನಬಿಕೆ; ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕಗಳ ನಾಯಕಿ, ಉಪನಾಯಕಿ, ಖಳನಾಯಕಿ, ಹಾಸ್ಯ ಸೇರಿದಂತೆ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿನಯಿಸಿ ಹೆಸರು ಮಾಡಿದರು. ಪ್ರಯೋಗಶೀಲ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ನಟಿಸಿದರು. ರಂಗಗೀತೆ ಗೋಷ್ಠಿ, ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟರು. ರಂಗಶಿಬಿರಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿದರು.

ಅಸ್ಥಲಿತವಾಗಿ ಸಂಭಾಷಣೆ ನುಡಿಸುವ ಪರಿಗೆ ಅವರು ಕಾರಣ ನೀಡುವುದು ಹೀಗೆ. 'ಒರತಿಯಂದದಿ ಮರಳಿನಲಿ ಶಿವನೊಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸುಲಭ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಬಲ್ಲೆನೆಂಬ ಗರ್ವವನು ಘೆಲ್ಲಿಸದೆ ಬಿಡಲಾರನು ಆ ಗಂಗಾಧರನು...' ಎಂಬ ಕಂದಗಲ್ಲರ 'ನರವೀರ ಪಾರ್ಥ' ನಾಟಕದ ಸಂಭಾಷಣೆ ನನಗೆ ದಾರಿದೀಪವಾಯಿತು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಸುಭದ್ರಮ್ಮ.

ರಂಗಗೀತೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯತೆ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಬೇಕಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬಳ್ಳಾರಿಯ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಆಚಾರಿ ಗವಾಯಿಗಳ ಬಳಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕಲಿತರು. ನುಡಿದರೆ ಸ್ವಟಿಕದ ಶಲಾಕೆಯಂತಿರಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ತಮ್ಮ ಸಂಭಾಷಣಾ ವೈಖರಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುತ್ತಲೇ ಹೋದರು. ಲಿಂಗಮೆಚ್ಚಿ ಅಹುದಹುದೆನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಭಾವಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಟಿಸಿದರು. 'ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ರಾಜಕುಮಾರ್ ಹೇಗೋ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸುಭದ್ರಮ್ಮ ಹಾಗೆ' ಎಂಬ ಪ್ರತಿತಿಗೊಳಗಾದರು.

ಮಾಳಿಗೆ ಮೇಲೆಲ್ಲ ಜನ!

ಎಳೆಂಟು ನೂರು ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ದೊಡ್ಡ ರಂಗಮಂದಿರ ಭರ್ತಿಯಾದರೆ ಭಾರೀ ಜನ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಸುಭದ್ರಮ್ಮ ಅಭಿನಯಿಸಿದ ನಾಟಕ ವೀಕ್ಷಿಸಲು ಜನಸಾಗರ; ಹಳ್ಳಿಯ ಬಯಲು ಸಾಲದಾಗಿ ಮನೆಯ ಮಾಳಿಗೆ ಮೇಲೆಲ್ಲ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾರೆ. ರಾಯಚೂರು, ಕೊಪ್ಪಳ, ಬಳ್ಳಾರಿ, ದಾವಣಗೆರೆ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಅಂದ್ರದ ನಾಲ್ಕು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ನಲವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸುಭದ್ರಮ್ಮ ನಟಿಸಿದ ಇಂತಹ ನೂರಾರು ನಾಟಕಗಳು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ.

ಅಪೂರ್ವ ಕಂಠಸಿರಿ

ಸುಮಧುರ ಕಂಠದ ಸುಭದ್ರಮ್ಮ ಚಿತ್ರರಂಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ, ಅದರಲ್ಲೂ ಹಿಂದಿ ಚಿತ್ರರಂಗದಲ್ಲಿ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಪಡೆದಿದ್ದರೆ ಲತಾ ಮಂಗೇಶ್ಕರ್, ಆಶಾ ಭೋಸಲೆ ಅವರಷ್ಟೇ ಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು ಎನಿಸದಿರದು. ಕನ್ನಡಿಗರ ಸುದೈವ. ಅವರ ಅಮೋಘ ಕಂಠಸಿರಿಯನ್ನು ಕೇಳುವ ಬಾಗ್ಯ ಕಳೆದ ಎಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಮ್ಮದಾಗಿದೆ.

ಸುಭದ್ರಮ್ಮ ರಂಗಪ್ರವೇಶ ಪಡೆದ ದಿನದಿಂದ ಇಲ್ಲಿವರೆಗೆ 200ಕ್ಕೂ ಅಧಿಕ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಸುಮಾರು ಹನ್ನೆರಡು ಸಾವಿರ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ನಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಪ್ರತಿಭೆ ಮತ್ತು ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಹಲವಾರು ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ಅವರ ಮುಡಿಗೆಲಿವೆ. ಗುಬ್ಬಿ ವೀರಣ್ಣ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ನಾಡೋಜ, ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ, ನಾಟಕ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಆಫ್ಫಾಸ್ ನುಡಿಸಿರಿ, ಸಂದೇಶ, ಪಾಟೀಲ ಕೊಟ್ಟಗೌಡ, ಕಲಾಬಂಗಾರ, ಶಿವಕುಮಾರ, ಚಿಂದೋಡಿ ಲೀಲಾ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಬಾಯಿ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನಾಯ್ಕ, ಇಂಡುವಾಳ ಹೊನ್ನಯ್ಯ, ಶಾಂತವೇರಿ ಗೋಪಾಲಗೌಡ ಮುಂತಾದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ಸಂದಿವೆ.

ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಪಡೆದದ್ದು ಹವ್ಯಾಸಿಗೆ

ಕಲಾವಿದೆಯಾಗಿ ಸುಭದ್ರಮ್ಮ ಮನ್ನೂರು ಸುದೀರ್ಘ ಅವಧಿಗೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದು ಗ್ರಾಮೀಣ ರಂಗಭೂಮಿಗೆ. ಪಟ್ಟಣ, ನಗರಗಳನ್ನೂ ಈ ಗ್ರಾಮೀಣ ರಂಗಭೂಮಿ ಎಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಪಡೆದದ್ದನ್ನು ಅವರು ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದರು. ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು, ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದರು. ಒಂದು ರೀತಿ ಅದು ವೃತ್ತಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮುಂದುವರಿಕೆ. ತಮ್ಮ ಕಲಾ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಅವರು ಹೆಚ್ಚು ನಾಟಕಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ನಟಿಸಿದ್ದು ಹವ್ಯಾಸಿಗಳ ಮದ್ಯೆ. ಅವರ ರಂಗ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ಒಟ್ಟು ನಾಲ್ಕು ಭಾಗ ಮಾಡಿದರೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕನೇ ಒಂದು ಭಾಗ ಮಾತ್ರ ವೃತ್ತಿ ನಾಟಕ ಕಂಪನಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಉಳಿದ ಮೂರು ಪಾಲು ಗ್ರಾಮೀಣ ರಂಗಭೂಮಿ ಬರುತ್ತದೆ.

ವಾದ್ಯಗಾರರ ಹಾಗೆ, ಸಹನಟಿಯರ ಹಾಗೆ ಸುಭದ್ರಮ್ಮನೂ ಒಬ್ಬ ವೃತ್ತಿ ನಟಿ. ಅವರೆಲ್ಲರ ಪ್ರತಿನಿಧಿ. ಆದರೆ ಈ ಎಲ್ಲ ವೃತ್ತಿ ನಟಿಯರು ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ನಟಿಸಿದ್ದು ಹವ್ಯಾಸಿ ಕಲಾವಿದರ ಮದ್ಯೆ. ಅಂತೆಯೇ ಅವರನ್ನು 'ವೃತ್ತಿ ರಂಗಭೂಮಿ ಕಲಾವಿದೆ' ಎಂದು ಕರೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತ 'ವೃತ್ತಿ ರಂಗ ಕಲಾವಿದೆ' ಎನ್ನುವುದೇ ಸೂಕ್ತ. ಎರಡೂ ಒಂದೇ. ಅಂತೆಯೇ ವೃತ್ತಿರಂಗಭೂಮಿ ಕಲಾವಿದರಿಗಿಂದು ಇರುವ ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಗುಬ್ಬಿ ವೀರಣ್ಣ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಎರಡೂ ವಿಭಾಗದವರು ಪಡೆಯುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.